

Berätta nu, Eva, sa min bror. Du lovade att berätta allt när du kom tillbaka från Skogstorp.

Berätta allt, vem kan berätta allt?

Jag hade bett Einar att följa med på min resa till pappas föräldrahem, men han vägrade bestämt. Vi hade varit på Skogstorp en gång tidigare, men då hade vi inte haft något val, vi var barn den sommaren. Varför vi lämnades dit har jag aldrig riktigt kunnat förstå, pappa och hans släkt var bittra fiender. Att pappa tidigt hade stuckit hemifrån uppfattade släkten som ett svek och de tog det som ett bevis på att han ansåg sig vara förmer.

Det var lika märkligt att skogstorparna tog emot oss som att pappa och mamma kom på tanken att lämna oss hos dem. Och märkligt kunde det tyckas att jag for dit över fyrtio år senare. Varför gjorde jag det? Det frågade mig Einar och det har också jag frågat mig.

Det var dagen efter mammas begravning, den nionde juni 1993, som jag fick idén. Einar och jag hade städat upp i hennes lägenhet och sedan tagit en promenad

genom Midsommarkransen. Till slut stod vi på den plats vi väl båda haft i sikte utan att vilja erkänna det, på Tellusborgsvägen, och såg ner på det ställe där den illa medfarna kåk vi en gång hyrt hade legat. Den var borta sedan länge, borta var också den damm som vi kallade Myrdingen efter de små gengångare som påstods ha sin boning i den och borta var hela den vattensjuka äng där vi en tidig morgon funnit pappa död. Där var nu en asfalterad bilparkering.

Pappa var död och döda var sedan åtskilliga år mor-mor och morfar som bott ovanför oss i kåkens andra lägenhet. Nu var också mamma död, ett minne hade även hon blivit.

Det var här allting tog sin början, sa Einar. Men han hade fel, för om man överhuvudtaget kunde tala om en början ägde den snarare rum på Skogstorp. Mitt beslut att fara dit hade kanske med det att göra, att jag ville få veta vad som format mig. Och kanske var det av samma skäl jag då kom på idén att försöka få ut akten Barnavårdsnämnden hade på oss, Akten.

Att resa till Skogstorp var ett hugskott, men efterhand kändes det allt angelägnare, det blev som ett viktigt uppdrag jag hade att utföra. Att Einar vägrade att följa med var egentligen föga förvånande eftersom han från tidiga år flytt allt som skulle kunna innebära tråkigheter.

Det dröjde till veckan före Allhelgonahelgen då jag var ledig från min lärartjänst på vuxengymnasiet som

jag kom iväg. I samma veva gjorde jag också verklighet av min idé att skriva till Stadsarkivet om Akten.

Jag hade inte förvarnat om min ankomst och mina kusiner Bruno och Sixten välkomnade mig motvilligt, deras styvbror Axel var mindre avog. De tre hade bott tillsammans i skogstorpet ända sedan de var barn. Där bodde nu också Sixtens fru Yvonne och där hade Brunos fru Barbro bott, men hon hade lämnat honom och med henne deras barn. Huset var i sämre skick än jag mindes det från sommaren Einar och jag tillbringade där, till och med ruffigare än kåken vi bott i vid Flon.

Allhelgonahelgen närmade sig, de dödas helg. Jag kom objuden, som en gengångare från det förflutna, dotter till Johan, smitaren och svikaren. Jag väckte minnen till liv, välkommen var jag inte, men de lät mig stanna, jag hörde trots allt till släkten. Med Yvonne kom jag på god fot och med Axel mer än så, men Bruno och Sixten betraktade mig med misstänksamhet och jag kände tydligt deras önskan att provocera och utmana mig, den välutbildade, fina lärarinnan från Stockholm. Vad de inte visste var hur främmande jag ändå kände mig i det medelklassrike där jag nu hade min hemort.

Jag var rädd på Skogstorp, jag kände mig hotad, inte bara av skogstorparna utan också av mig själv, för det var mycket som rörde upp i mig, inte minst det som hänt den där sommaren för mer än fyrtio år sedan. Nu

återkom den obehagliga frågan om varför mamma och pappa skickat oss till fiendeland. Och mycket annat som skett i mitt liv trängde sig på, mycket jag inte ville minnas. Släppte jag det minsta på vaksamheten trampade jag igenom, ner i något mörkt minne, från barndomen, från folkskolan, läroverket, universitetet och mitt arbete på vuxengymnasiet, människor jag mött och män jag levt tillsammans med. Och det var mycket som ännu var oklart, ouppklarat. Jag som alltid velat veta och förstå blev rädd för det som hotade att släppas löst.

Nu var jag tillbaka i Stockholm, inte i bästa kondition men ändå förhoppningsfull inför framtiden.

Om du inte orkar kan vi ta det senare, sa Einar. Jag kommer tillbaka imorgon. Förresten, Sonja hälsade.

Jag kände hur trötta mina ögon var, men jag försökte le också med dem. Det är ingen fara med mig, sa jag.

Berätta då, sa han.

Varför var han så angelägen, vad skulle han ha min berättelse till? Men jag berättade. Jag ville få det ur världen. Det var åtminstone vad jag ville föreställa mig.

Jag var rädd på Skogstorp, rädd för Bruno, denna stenstod till karl och efterhand ännu mer för Sixten, som tidigt snedväxt levt ett liv i skuggan av sin äldre bror. Sixten skulle jag inte vilja vara i närheten av den dag det brast för honom. Han och Bruno var sjukpensionärer

utan att vara sjuka. Att de inte var några dygdemönster kunde jag stå ut med, men de var fördomsfulla, elaka och råa, i varje fall när de drack och drack gjorde de, också jag i min förtvivlan, mer än jag borde . . . Jag hade druckit mer än jag borde redan innan jag for, men nu efter Skogstorpsresan var det slut med det, jag behövde det inte längre.

Det blev allt otäckare på Skogstorp. Jag avskydde deras inskränkthet, deras förakt för allt och alla som inte var som de, alla bonnjävlar i trakten, alla myndighetsjävlar, alla jävla idiotjävlar i Stockholm som ingenting begrep. Jag hade svårt att dölja min avsky.

Tätt under ytan låg den oförsonliga vreden de samlat på sig; i varje stund hotade den att bryta ut i förbannelser eller våldsamheter. Men det var inte bara jag som kände mig hotad kom jag att inse. Också jag var ett hot. Jag hotade den gemenskap de byggt upp. I skogen, på långt avstånd från grannarna hade de levt i många år och så ville både de och grannarna ha det. En gång hade de haft en plats i bygden, tagit sig an arbeten ingen ville befatta sig med. Så var det inte längre. En tid hade de åtminstone varit fruktade. Det var inte mycket kvar av det heller. Föraktade och avskydda höll de sig för sig själva, ett oerhört tätt sammansvetsat litet kollektiv med en nästan brutal rangordning, Bruno var den självskrivna ledaren, sedan följde Sixten, därefter Yvonne och längst ner i hierarkin Axel.

Det var till Axel jag sökte mig och det var tack vare honom jag överlevde. Vi drog oss undan de andra och det gjorde dem rädda, riktigt ordentligt rädda, för det som hotade var något betydligt allvarligare än de griller jag kunde tänkas sätta i huvudet på Yvonne. Vad skulle hända om vänskapen mellan Axel och mig övergick i ännu varmare känslor? Också den lägste innehar en betydelsefull plats i hierarkin som syndabock och smärtbärare. De fruktade att allt skulle rasa samman om jag tog Axel ifrån dem.

Deras farhågor var berättigade, för jag önskade Axel ett annat liv.

Jag berättade, Einar lyssnade, timmarna gick, mörkret föll. Till slut gjorde sig Einar beredd att gå, men jag höll honom kvar.

Har du märkt hur stilla det har varit idag? sa jag. Hela dagen, så fridfullt och så ljust. Det ljuset förvandlar alla små stackare till stora och märkliga människor.

Einar såg förskräckt på mig, fruktade att jag kunde vara på väg bort, att »drunkna« som han brukade uttrycka det. Jag klappade honom på kinden och sa att jag bara var lite trött och att han inte behövde oroas. Han verkade inte övertygad.

Ingen kan fly sitt förflutna, sa jag, det är något jag lärde av min resa till Skogstorp.

Einar reste sig.

Kommer du ihåg när vi var små, sa jag, när vi satt i pappas sjökista och lekte att vi inte fanns?

Einar såg osäkert på mig. Jag visste mycket väl att det inte var i kistan vi lekte den leken.

Vad säger du om vi skulle leka det nu också, men att vi finns. Vi måste ge tiden en chans, eller hur?

Vad nu det betydde? Kanske att man inte kunde leva med detta enda för ögonen: att söka upprättelse.

Vem var det Einar nu betraktade med en sådan orolig blick? Möjligen densamma som skogstorparna, men han visste mycket mer än de om vilka krafter som så länge stridit i mig, nu vilande, nu och för alltid ville jag tro.

Innan jag for hem kom jag till ett slags försoning med mina släktingar på Skogstorp. Den innefattade utelämnande och nåd. Jag insåg till slut att deras fördömsfullhet, deras elakhet och råhet, allt detta var något som fötts ur förnedring. De hade aldrig fått en möjlighet, onödiggjorda som de var från första stund av människors misstro, hån och förakt. Av socialen, polisen och andra myndigheter hade de förföljts och enda skälet till det var att de inte uppförde sig riktigt som andra. Men de hade vägrat att anpassa sig, vägrat att tigga sig in i något slags gemenskap därför att de visste vad som hände dem som tog emot nådegåvor. Ingenting är gratis, ingenting. De hade inte någon plats i samhället eftersom det var uppbyggt på underdånighet. I en annan tid,

i ett annat samhälle hade de varit något annat än utsatta och överflödiga, men det samhället fanns inte.

Jag for från Skogstorp och med mig hade jag Axels löfte om att snart komma efter.

Varje människa är större än den roll hon tilldelats, eller tilldelat sig själv, inte sant Einar?

Han svarade inte.

Vad mer vill du veta? sa jag.

Einar såg forskande på mig.

Jag har träffat en man, sa jag, och den här gången är det annorlunda även om också han är lik pappa, för han är olik honom på samma gång.

Vem är det? sa Einar.

Det förstår du väl, det är Axel.

Jag log stort mot min bror.

Du kommer att bli frisk, sa han.

Jag är frisk, sa jag. Jag är sjukskriven men frisk. Lite trött bara. I nästa vecka börjar jag arbeta igen. Axel ska bo hos mig tills han får tag i något eget, om han nu vill det.

Har han sagt att han kommer?

Han har lovat det.

Och därmed nog, tänkte jag. Ska jag berätta mer ska det vara för mig själv, för att få veta och kunna förstå. Eller för pappa. Han är död, förstås, men vad spelar det för roll?

Nu får du gå för jag tänker sova, sa jag till Einar.

Så allt är förlåtet? sa han.

Allt är förlåtet, upprepade jag fast jag var osäker på vad han menade.

Eva, hör på mig, sa Einar. Du måste ta med i beräkningen att Axel inte kommer. De släpper inte ifrån sig honom så lätt.

Jag vet att han kommer.

Sjukskriven men hemma på Södermannagatan. Jag hade lämnat Långbro, Dårhuset som jag kallade det inför läkarna. Det roade någon, men de flesta såg förorättade ut. Jag hade inget förtroende för dem, inte heller den här gången hade de lyckats komma fram till en entydig diagnos.

Jag var sjukskriven och hade gott om tid, gott om tid att vänta. Jag väntade på brevbäraren som skulle komma med beskedet från Axel om ankomstdag och ankomsttid. Jag lyssnade, hörde hur brevbäraren tog hissen högst upp till lägenheten ovanför min och sen trapporna ner, ibland visslande på någon trudelutt. Det var ovanligt, ingen visslade nuförtiden, hur det nu kunde komma sig. Han stannade utanför dörren, jag stod innanför ett stycke ifrån så att han inte skulle se mig då han öppnade brevinkastet och stoppade in posten. Ingenting från Axel idag heller.

Och ingenting från Axel och ingenting från Axel. Han hade förvarnat om att han hade en del att ordna innan han kunde resa, men behövde det ta sådan tid? Kunde det ha hänt honom något? Jag blev orolig, min livliga föreställningsförmåga gjorde sig påmind, det var olyckor och tråkigheter som det då alltid handlade om. Men jag tvivlade inte på att han skulle komma, jag litade på hans löfte.

Det gick några dagar, jag blev alltmer rastlös av att sitta inne och vänta. Då brevbäraren lämnat min post åkte jag till Centralen, inte för att jag trodde att Axel skulle dyka upp där utan vidare, men för att jag lika gärna kunde vänta där som någon annanstans.

Det satte sig en medelålders kvinna bredvid mig, tätt intill trots att det fanns gott om plats på bänken. Hon sneglade hela tiden på mig som ville hon ha kontakt. Jag hade ingen lust att bli tilltalad och tittade därför bort, men då jag för ett kort ögonblick vände huvudet åt hennes håll passade hon på. Det är mycket folk här, sa hon.

Jag nickade.

Väntar du på ett tåg? sa hon. Eller på någon som ska komma kanske?

Jag visste inte vad jag skulle svara. Jag har en förmåga jag helst skulle vilja vara utan, att dra till mig folk som vill prata, öppna sig, ja, dra hela sitt livs historia för mig om jag antyder det allra minsta intresse. Den här kvin-

nan var en sådan. Jag ville slita mig loss från hennes påflugenhet och gjorde en ansats att resa mig, men hennes prat höll mig kvar. Kvinnan berättade hur livet farit fram med henne, om olyckor hon drabbats av, om kränkningar hon utsatts för. Ingenting av vad hon sa verkade osannolikt, men jag fick ändå en bestämd känsla av att hon hittade på en hel del. Det jag reagerade mest på var hur oengagerat hon berättade, som om hon inte hade del i vad hon sa, det var ovanligt.

Jag ska med tåget, sa jag till slut och reste mig.

Ingen människa lever för sig själv, sa kvinnan, ett yttrande som inte hade något med det hon berättat att göra. Jag kände hennes blick, hur hon noga iakttog mig. Jag nickade.

Är du ensam? sa kvinnan. Det är du, eller hur?

Då reste jag mig och skyndade iväg. Vad skulle jag ha svarat på det?

Jag tog tunnelbanan hem.

Ingen människa lever för sig själv, hade kvinnan sagt. Det fanns inte mycket att invända mot det.

Skulle jag kunna skriva till Axel, för att få ett datum om inte annat? Men hur skulle jag formulera brevet, redan tilltalet beredde mig bekymmer. Hej, Axel, eller Käre Axel? Älskade Axel? Nej. Käre Axel, jag undrar hur det står till med dig. Nej. Jag vill att du ska vara här hos mig. Kom snart, kom nu! Nej.